

Мариненко Наталія

доктор економічних наук, професор
професор кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Шевчук Роман

аспірант кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Nataliia Marynenko

Doctor of Sciences (Economics), Professor
Professor of the Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Roman Shevchuk

Post-graduate student
Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

КРЕАТИВНА ЕКОНОМІКА ТА МІСЦЕ УКРАЇНИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ІННОВАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

CREATIVE ECONOMY AND UKRAINE'S PLACE IN THE GLOBAL INNOVATION SPACE

Креативна економіка є одним із найважливіших секторів інноваційного розвитку. Згідно ЮНКТАД (Конференція ООН з торгівлі та розвитку, UNCTAD) [1], креативна економіка – це концепція, що розвивається і ґрунтується на взаємодії між людською творчістю, ідеями та інтелектуальною власністю, знаннями й технологіями. Україна має значний потенціал у даній сфері, яка потребує працівників із soft skills (такі навички неможливо автоматизувати). Однією з найважливіших «м'яких» навичок, попит на яку з боку роботодавців значно перевищує її пропозицію на ринку праці, є креативність [2, с. 13].

Ранжування країн світової економіки у відповідності до їх інноваційних можливостей здійснюється за допомогою Глобального індексу інновацій (the Global Innovation Index, GII), який складається з близько 80-ти індикаторів, згрупованих у Innovation inputs (оцінює умови інноваційної діяльності, які склалися в тій чи іншій країні, в тому числі внаслідок дій урядів щодо стимулювання інноваційної діяльності) та Innovation outputs (відображає результати інноваційної діяльності). Метою GII є охоплення багатовимірних аспектів світових інновацій.

Статистичний довірчий інтервал для рейтингу України в GII 2021 знаходиться між 43 і 53 місцями. Дані щодо місця нашої держави у рейтингу впродовж трьох останніх років з урахуванням доступності даних подано у таблиці 1.

За даними звіту [3], в аналізованому періоді по відношенню до ВВП досліджувані при розрахунку індексу показники України були вищими, ніж очікування щодо рівня її розвитку. Щодо здатності ефективно перетворювати дорогі інвестиції на більші за кількістю і вищі за якістю результати (інновації), то Україна виробляє більше інноваційної продукції порівняно з рівнем інвестицій в інновації.

Таблиця 1

Україна в Глобальному індексі інновацій у 2019-2021 роках

Рік	GPI	Інноваційні умови (innovation inputs)	Інноваційні результати (innovation outputs)
2021	49	76	37
2020	45	71	37
2019	47	82	36

Джерело: [3]

Розглянемо місце України та топ-5 країн-лідерів індексу в загальному рейтингу GPI у 2021 році. Україна посіла 49-те місце зі 132 країн, що є досить високим показником (табл. 2).

Таблиця 2

Україна і топ-5 країн-лідерів у загальному рейтингу Глобального індексу інновацій у 2021 році

Країна / економіка загалом	GPI	Інститути (Institutions)	Людський капітал і дослідження (Human capital and research)	Інфраструктура (Infrastructure)	Розвиненість ринку (Market sophistication)	Розвиненість бізнесу (Business sophistication)	Знання і технології (Knowledge and technology outputs)	Креативні результати (Creative outputs)
Швейцарія	1	13	6	2	6	4	1	2
Швеція	2	9	2	3	11	1	2	5
США	3	12	11	23	2	2	3	12
Великобританія	4	15	10	10	4	21	10	4
Республіка Корея	5	28	1	12	18	7	8	8
...								
Україна	49	91	44	94	88	53	33	48

Джерело: [4]

Україна посідає 3-є місце (1-е місце – В'єтнам, 2-е – Індія) серед групи 34-х країн з рівнем доходів нижче середнього та 32 місце серед європейських країн (із 39). Швейцарія (1-е місце), Швеція (2-е місце) і Великобританія (4-те місце) є лідерами у рейтингу не лише серед європейських країн, а й серед усіх досліджуваних при формуванні індексу.

В Європейському Союзі розвиток креативної економіки розглядають як один зі шляхів збереження його багатой культурної спадщини та утримання лідерських позицій в сучасній світовій економіці завдяки здійсненню системної політики, яка, у тому числі, містить фінансові та організаційні інструменти їх стимулювання [5, с. 51].

Україна найкращі результати продемонструвала в галузі знань і технологій, а найнижчі значення зафіксовано щодо інфраструктури та інститутів.

Дев'ять разів (у 2012 і 2014–2021 роках) впродовж останніх десяти років Україна була та залишається однією з 19-ти країн, яких називають «innovation achiever».

Одна із проблем сприяння розбудови інноваційного середовища полягає у зміцненні ресурсів, які традиційно погано працюють, і, передусім у стратегічному використанні коефіцієнтів входу-виходу (inputs-outputs), які мають найбільш надійні результати, щоб максимізувати їх вплив спочатку на продуктивність, а потім на розвиток [6, с. 44].

Дані дослідження свідчать про наявність потенціалу вітчизняного креативного сектору, який знаходиться на стадії формування та становлення. Спостерігаємо тенденцію до створення та розвитку креативних хабів: коворкінгів, інкубаторів, майстерень та цифрових

лабораторій, завдяки діяльності яких збільшується кількість людей, які можуть продуктивно реалізувати й розвивати власні таланти та творчі здібності. Завдяки функціонуванню кластеру креативних індустрій створюються нові робочі місця через економічну реалізацію та генерування об'єктів інтелектуальної власності.

Креативна економіка в Україні була однією з трьох (крім ІТ та агро), які продовжували зростати попри коронавірус [7]. Проте згідно результатів дослідження CASES: «Як війна вплинула на креативні індустрії України» [8; 9], майже 4 із 10 компаній в креативних індустріях (маркетинг, реклама, брендинг, дизайн, ІТ, комунікації, тощо) призупинили свою діяльність; 34,6% відсотків фахівців, що мали сталу роботу до війни, залишились без неї, для такої ж кількості фахівців було знижено заробітну плату і 33,3% фахівців пройшли через релокейт. Найбільше війна вразила ті компанії, чия діяльність була здебільшого зосереджена на клієнтах з України. Найкраще з кризою, спричиненою війною, впорались компанії з галузі ІТ та геймдев. Важливо відзначити, що майже половина учасників креативної спільноти та їхній сімей обороняють Україну.

Віriamo у перемогу України та значний внесок сектору креативних індустрій у створення валової доданої вартості, робочих місць та структуру експорту (у першу чергу, послуг).

Перелік використаних джерел

1. UNCTAD. Creative Economy Programme. URL: <https://unctad.org/topic/trade-analysis/creative-economy-programme>.
2. Гринчук Ю. С., Коваль Н. В. Креативний потенціал України: аналіз, напрями розвитку. *Економіка та держава*. № 7. 2020. С. 6–15. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.7.6
3. Global Innovation Index 2021. Ukraine. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2021/ua.pdf
4. Global Innovation Index 2021. Executive Summary. https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2021_exec.pdf#page=6
5. Приходько В. П., Єгорова О. О., Джуган О. В. Досвід ЄС у розвитку креативної економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 24, частина 3. 2019. С. 48–52.
6. Вороненко І. В., Клименко Н. А. Інноваційний розвиток в умовах цифровізації: оцінка та пріоритети. *Економіка та держава*. № 2. 2022. С. 38–45. DOI: 10.32702/2306-6806.2022.2.38.
7. Милованов Т. Креативна економіка в Україні зростає попри коронавірус. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3225001-kreativna-ekonomika-v-ukraini-zrostaє-popri-koronavirus-milovanov.html>.
8. Дослідження CASES: як війна вплинула на креативні індустрії України. URL: <https://cases.media/article/doslidzhennya-cases-yak-viina-vplinula-na-kreativni-industriyi-ukrayini>
9. Креативні індустрії України в період війни (вихідні дані). URL: <https://bit.ly/3iYmYGG>